

Znaczenie zagranicznych inwestycji bezpośrednich w polskim sektorze usług w latach 2010-2015

Klaudia Pietras

ABSTRAKT

Cel artykułu: W artykule podjęto próbę oceny obecnego stopnia rozwoju sektora usługowego w Polsce oraz wpływu, jaki wywiera on na gospodarkę Polski. Celem artykułu jest identyfikacja stopnia zależności Polski od bezpośrednich inwestycji zagranicznych, w szczególności od inwestycji napływających do sektora usług.

Metodyka badań: Badania zostały oparte na przeglądzie literatury oraz analizie statystycznej. Przedmiotem analizy była gospodarka Polski pod względem wybranych mierników gospodarki na przestrzeni lat 2010-2015.

Wyniki: Sektor usługowy jest znaczącym sektorem w polskiej gospodarce, a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do tego sektora rokrocznie wzrastał w badanym okresie. W konsekwencji, niektóre sekcje usługowe w Polsce są niemalże całkowicie zdominowane przez zagraniczne przedsiębiorstwa.

Typ artykułu: Oryginalny artykuł badawczy

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie; zagraniczne inwestycje bez-

Słowa kluczowe: pośrednie w polskim sektorze usług; polski sektor usług; znaczenie usług w Polsce; udział sektora usług w gospodarce polskiej

Kody JEL: E22, F21, N70

Artykuł nadesłano: 20 grudnia 2017

Artykuł zaakceptowano: 26 maja 2018

Sugerowane cytowanie:

Pietras, K. (2018). Znaczenie zagranicznych inwestycji bezpośrednich w polskim sektorze usług w latach 2010-2015. *International Entrepreneurship Review* (previously published as *Przedsiębiorczość Międzynarodowa*), 4(2), 89-100. <https://doi.org/10.15678/PM.2018.0402.07>

WPROWADZENIE

Jedną z charakterystycznych zmian obserwowanych na początku XXI w. w strukturze gospodarki polskiej jest znaczący rozwój sektora usług. Wynika on m.in. z rozwoju gospodarczego i wzrostu zamożności polskiego społeczeństwa, który stymuluje wzrost popytu na usługi o wysokiej jakości.

Wzrost znaczenia sektora usług w ostatnich latach doprowadził do zainteresowania polskim rynkiem usługowym przedsiębiorców zagranicznych lokujących na terenie Polski

swój kapitał w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W ostatnich latach to właśnie sektor usług przyciąga najwięcej kapitału zagranicznego.

Napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich (ZIB) do polskiego sektora usługowego ma istotne i zróżnicowane konsekwencje dla jego funkcjonowania. W pracy przedstawiono analizę jednego z tych skutków w postaci rozwoju sektora usługowego Polski. Rozwój sektora usług determinowany jest przez wiele czynników o zróżnicowanym charakterze, w tym technologicznych, instytucjonalnych, organizacyjnych, jak i społecznych. Część z nich związana jest z rozwojem całego tego sektora, inne stanowią specyficzne determinanty, charakterystyczne tylko dla wybranych rodzajów usług, np. usług biznesowych czy opartych na wiedzy. Sektor usług wpływa na strukturę społeczno-gospodarczą kraju, przyczynia się bezpośrednio do rozwoju gospodarki, stanowi zasadniczy składnik PKB, a pośrednio oddziałuje na zwiększenie produktywności i rozwój pozostałych sektorów. W artykule została podjęta próba oceny znaczenia podmiotów zagranicznych w obserwowanym w latach 2010-2015 wzroście dynamiki wymiany usług w Polsce.

DETERMINANTY ROZWOJU USŁUG W GOSPODARCE ŚWIATOWEJ

Proces serwicyzacji wyraża się zarówno ciągłym wzrostem udziału usług, przy jednoczesnym spadku znaczenia przemysłu oraz rolnictwa, jak również rozszerzaniem funkcji usługowych w pozostałych dwóch sektorach. Proces ten prowadzi nie tylko do zmiany udziału wielkości zatrudnienia w poszczególnych sektorach czy zmiany wytwarzanej wartości dodanej, ale przede wszystkim przyczynia się do zmiany warunków wykonywania pracy, wymaganych kwalifikacji i umiejętności na poszczególnych stanowiskach.

Szybki rozwój sektora usługowego jest uważany za jedną z najważniejszych zmian, które obserwowane są w strukturze gospodarczej krajów wysokorozwiniętych. Znaczny wzrost sektora usług w ostatnich latach wynika między innymi z przesłanek takich jak znaczny wzrost zamożności społeczeństwa, zwiększenie potrzeb konsumentów, coraz większe znaczenie kapitału ludzkiego, szybki rozwój transportu oraz systemu informacyjnego, a także zachodzące w gospodarce zmiany technologiczne (Hybel, 2008, s. 5).

Znacząca w ostatnich latach ekspansja sektora usług spowodowała znaczny wzrost zainteresowania badaniami tej sfery aktywności gospodarczej. Wśród prowadzonych badań oraz rozważań teoretycznych, ważne miejsce zajmuje próba wyjaśnienia determinantów rozwoju sektora usług, jednak ze względu na złożoność oraz sieć zależności występujących pomiędzy poszczególnymi czynnikami, wciąż brak jest zgodności, co do przyczyn jego rozwoju (Skórska, 2012, s. 43-48).

W jednej z podstawowych koncepcji wskazuje się na trójsektorowy układ gospodarki (rolnictwo, przemysł, usługi) oraz zmiany w strukturach popytu. Koncepcja ta zakłada, że wraz ze wzrostem dochodów zarówno konsumpcja jak i udział wydatków na usługi rośnie szybciej niż pozostałe dobra, co bezpośrednio wiąże się z dużą elastycznością dochodową popytu na usługi w porównaniu z dobrami materialnymi (Clark, 1951; Fisher, 1939, s. 24-28).

Powiązane z rozwojem procesu outsourcingu i offshoringu usług, zmiany w podziale pracy pomiędzy sektorami stanowią dodatkowe wyjaśnienie przyczyn rozwoju sektora usług (Parinello, 2004, 381-400). Globalizacja, poprzez wzrost liberalizacji i integracji rynków międzynarodowych, przyczynia się do relokacji pracy w skali światowej, a co za

tym idzie do wzrostu znaczenia wiedzy. Z kolei dematerializacja pracy oraz duże znaczenie wiedzy stwarzają warunki dla rozwoju usług wiedzo-chłonnych (Karaszewski, 2007, s. 29, Świerkocki, 2011, s.24).

Rozwój technologii informacyjno- komunikacyjnych (ICT) ma istotny wpływ na wzrost udziału usług w międzynarodowej wymianie. Za sprawą nowych form komunikacji i ścieżek dystrybucji usług powiększa się rynek zbytu, a dzięki platformom handlu elektronicznego umożliwiona zostaje skuteczna kooperacja pomiędzy centralami a oddziałami międzynarodowych koncernów rozmieszczonych na całym świecie. Co więcej, rozwój ICT umożliwił również rozwój usług elektronicznych, które niewątpliwie są najważniejszą innowacją w zakresie form świadczenia usług (np. e-commerce, e-learning, e-banking).

Wymieniając czynniki determinujące rozwój usług w gospodarce światowej, należy też odnieść się do czynników demograficznych, ze szczególnym naciskiem na proces starzenia się społeczeństwa oraz znaczenie indywidualnych potrzeb, które są bezpośrednim wynikiem wzrostu zamożności społeczeństwa. Starzenie się populacji wpływa na wzrost popytu na specyficzne usługi, takie jak usługi z zakresu ochrony zdrowia, rehabilitacyjne, usługi bytowe czy też z zakresu wypoczynku i turystyki, zaś wyższe dochody gospodarstw domowych zdecydowanie przyczyniają się do wzrostu znaczenia usług kulturalnych, kosmetycznych, fryzjerskich lub edukacyjnych (Skórska, 2013, s. 11-53).

Do rozwoju sektora usług w Polsce znacznie przyczyniły się przemiany systemowe i urynkowanie gospodarki, a także wejście do Unii Europejskiej (Hybel, 2008, s. 5). W latach 90. XX wieku w Polsce dominowały bezpośrednie inwestycje zagraniczne napływające głównie do sektora przemysłowego, gdyż sektor ten gwarantował zagranicznym inwestorom łatwe i szybkie zyski (Stawicka, 2007, s. 94). Dopiero w XXI wieku znacznie wzrosło zainteresowanie inwestorów sektorem usług, dynamiczny rozwój tego sektora prowadzi do coraz większego udziału w wartości dodanej brutto PKB Polski (tabela 1).

Tabela 1. Wartość dodana w sektorze usług w Polsce w latach 2010-2015 (w cenach bieżących)

Rok	Wartość dodana brutto ogółem	Wartość dodana sektora usług	Udział sektora usług (w %)	Dynamika wartości dodanej sektora usług 2010 rok =100
	w mln zł			
2010	1 271 475	810 666	63,8	100,0
2011	1 376 956	862 871	62,7	106,4
2012	1 443 624	912 985	63,2	112,6
2013	1 470 864	946 350	64,3	116,7
2014	1 524 940	971 580	63,7	119,8
2015	1 595 276	1 006 904	63,1	124,2

Źródło: obliczenia własne na podstawie GUS (2016).

W analizowanym okresie lat 2010-2015 wartość dodana brutto zarówno w całej gospodarce jak i w sektorze usług wzrosła o około 25%, zaś udział sektora usług w wartości dodanej podlegał w ciągu analizowanego okresu niewielkim wahaniom, ostatecznie zmniejszając się z 63,8% do 63,1 %.

Bardzo duży udział usług w ogólnych nakładach inwestycyjnych świadczy o znaczącej roli i miejscu usług w polskiej gospodarce w latach 2010-2015 (tabela 2). Pomimo, że udział

usług w inwestycjach ogółem w analizowanym okresie wykazywał tendencję spadkową, dynamika wciąż pozostała na stosunkowo wysokim poziomie (tab. 2).

Tabela 2. Wartość nakładów inwestycyjnych w sektorze usług w Polsce w latach 2010-2015

Rok	Nakłady inwestycyjne ogółem (w mln zł)	Nakłady inwestycyjne w sektorze usług (w mln zł)	Udział sektora usług (%)	Dynamika inwestycji w sektorze usług 2010 rok =100
2010	217 287	136 741	62,9	100,0
2011	243 346	152 671	62,7	111,6
2012	237 627	148 689	62,6	108,7
2013	231 155	138 611	60,0	101,4
2014	257 006	145 698	56,7	106,6
2015	271 839	152 404	56,1	111,5

Źródło: obliczenia własne na podstawie: GUS, 2016, s. 669.

POLSKI SEKTOR USŁUG JAKO MIEJSCE LOKALIZACJI ZAGRANICZNYCH INWESTYCJI BEZPOŚREDNICH

Atrakcyjność inwestycyjna Polski

Wiele zagranicznych firm uznaje Polskę za bardzo atrakcyjne miejsce do inwestowania. Wymienia się kilka podstawowych atutów, dzięki którym Polska posiada przewagę w konkurencji o pozyskiwanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, przede wszystkim wśród innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Są to m.in. dobra lokalizacja w Europie Centralnej (trasa europejskich korytarzy transportowych), szybsze niż w wielu innych krajach Unii Europejskiej tempo rozwoju gospodarczego, członkostwo Polski w Unii Europejskiej i związane z tym dotacje przeznaczone na wspieranie rozwoju kraju, stosunkowo duży rynek zbytu, duża dynamika wzrostu PKB oraz wysokiej jakości, stosunkowo tani kapitał ludzki (Kuczevska, 2012, s. 33; Budner, 2000, s.22; Kłysik-Uryszek, 2010, s. 71; Rynarzewski, Truskolaski, 2010, s. 74).

Mając na uwadze duże potrzeby inwestycyjne, ale przy tym niską stopę inwestycji i niską stopę oszczędności, Polska potrzebuje ZIB, z którymi wiążą się liczne korzyści, wzmacniające potencjał krajowej gospodarki. Polska gospodarka jako jedyna w UE uniknęła recesji w czasie globalnego kryzysu finansowego, a w latach 2008-2016 PKB Polski wzrósł o 32,4%, co było trzecim najlepszym wynikiem w UE. W ostatnich latach liczba nowych projektów ZIB ulokowanych w Polsce oraz planowana w ich ramach liczba nowych miejsc pracy nieprzerwanie rośnie (EY, 2017).

W 2016 r. inwestorzy zagraniczni ogłosili zamiar zrealizowania 256 projektów w kraju (+21% r/r), co dało Polsce 5 miejsce wśród krajów europejskich – najwyższe od 2008 r. Co więcej, Polska jest drugim krajem w Europie pod względem liczby miejsc pracy tworzonych w ramach zagranicznych inwestycji bezpośrednich (EY, 2017).

Kapitał napływający do Polski wraz z ZIB lokuje się głównie w trzech sektorach: przemysłowym, finansów i usług biznesowych oraz transportu i komunikacji. Na arenie międzynarodowej Polska zyskała bardzo duże znaczenie jako miejsce lokowania usług wspólnych, takich jak IT lub księgowość.

Do głównych ryzyk wskazywanych przez inwestorów lokujących kapitał w Polsce, według badań przeprowadzonych przez EY, zaliczyć można niestabilne otoczenie polityczne,

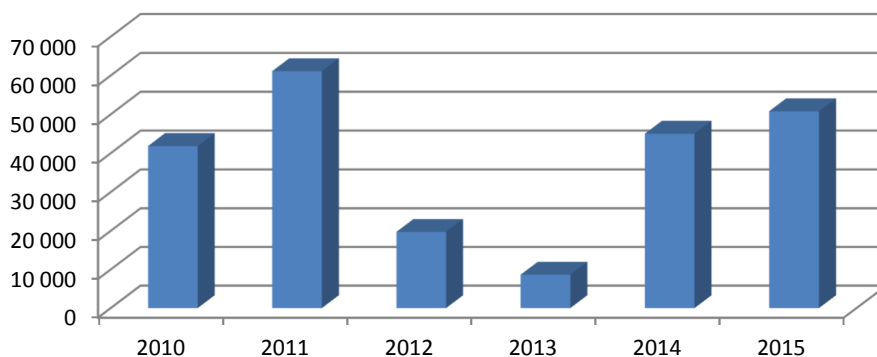
społeczne i gospodarcze (59% ankietowanych firm działających w Polsce), nieprzewidywalne otoczenie regulacyjne (34%) oraz restrykcyjne podejście władz podatkowych (32%). Ankietowani wskazywali również na nieprzejrzyste zasady oraz niekonkurencyjny system zachęt rządowych (28%) a także na korupcję (17%) (EY, 2017).

Wśród silnych stron polskiej gospodarki często wymieniane są cechy rynku pracy. Zdaniem ponad 70% respondentów, w Polsce poziom umiejętności pracowników, potencjał do wzrostu produktywności oraz koszty pracy są umiarkowane lub bardzo atrakcyjne względem innych krajów europejskich. Jako silne strony gospodarki wymienia się także często transport i infrastrukturę logistyczną, rynek krajowy oraz infrastrukturę telekomunikacyjną. Odpowiednie wykształcenie i umiejętności posiadane przez pracowników są wymieniane przez inwestorów obecnych w Europie jako kluczowe czynniki wpływające na ich decyzję o miejscu alokacji kapitału (EY, 2017).

Według badań przeprowadzonych przez EY sektor usług będzie głównym motorem napędowym polskiej gospodarki w najbliższych latach. Zdaniem inwestorów planujących inwestycje, wzrost gospodarczy w Polsce w najbliższych latach będą napędzać profesjonalne usługi, w tym usługi IT, BPO, usługi wspólne oraz logistyka.

Wielkość, struktura i napływ ZIB do Polski oraz znaczenie sektora usług

Według danych NBP w 2015 roku wartość ZIB w Polsce wyniosła ogółem 50 784 mln PLN, jednak najwyższą wartością napływu ZIB w analizowanym okresie charakteryzował się rok 2011, w którym napływ ten osiągnął 61 104 mln PLN (rysunek 1).

Rysunek 1. Wartość rocznych napływów ZIB ogółem do Polski w latach 2010-2015 (w mln zł)

Źródło: NBP (2011; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016).

Największy udział usług w ogólnym napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych zanotowano w 2015 roku. Z kwoty 50 784,2 mln PLN napływu ZIB ogółem, na sektor usług przypadło niemal 73% (36 907,3 mln PLN). Była to wartość dwukrotnie większa w porównaniu z rokiem 2012, gdzie udział usług stanowił zaledwie 36% (7 105,7 mln PLN). Ogólna wartość napływu ZIB w 2012 roku była mniejsza ponad dwukrotnie w porównaniu z 2015 rokiem. Znaczny napływ ZIB do sekcji usługowych niejako rekompensował odpływy ZIB w pozostałych sekcjach.

Tabela 3. Napływ ZIB do Polski w latach 2010-2015 ze szczególnym uwzględnieniem napływu do sektora usług

Rok		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Usługi (łącznie)	mIn PLN	30 239,6	25 509,7	7 105,7	15 041,2	28 938,8	36 907,3
	Udział w napływie ZIB ogółem	72,3	42,0	36,0	174,0	64,3	72,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: NBP (2011; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016).

Największy udział usług w ogólnym napływie bezpośrednich inwestycji zagranicznych zanotowano w 2015 roku. Z kwoty 50 784,2 mln PLN napływu BIZ ogółem, na sektor usług przypadło niemal ¾ całości – 73% (36 907,3 mln PLN). Znaczny napływ BIZ do sekcji usługowych niejako rekompensował odpływy BIZ w pozostałych sekcjach.

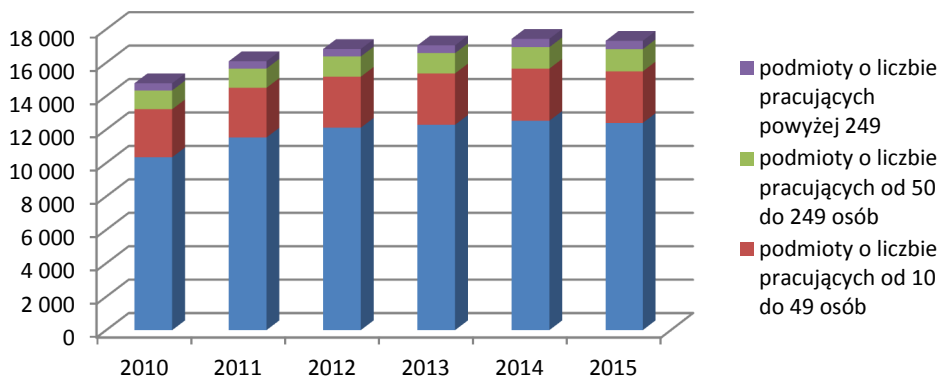
POZYCJA PODMIOTÓW ZAGRANICZNYCH W POLSKIM SEKTORZE USŁUG

Obecność inwestorów zagranicznych na danym obszarze tworzy dwa rodzaje efektów: bezpośrednie oraz pośrednie. Pierwsze z nich, bezpośrednie, dotyczą ogółu procesów, które zachodzą wewnątrz przedsiębiorstw z udziałem obcego kapitału, i powstają w wyniku przekazywania zasobów finansowych, *know-how*, rozwiązań technologicznych, a także wiedzy ekonomiczno-organizacyjnej między firmą macierzystą i jej filiami w regionie. Efekty pośrednie występują natomiast w konsekwencji wpływu podmiotów zagranicznych na otoczenie zewnętrzne, w którym funkcjonuje reszta podmiotów gospodarczych oraz lokalna społeczność. Ich charakter jest dodatkowy i powstaje m.in. podczas budowania i pogłębiania relacji między zagranicznym inwestorem a lokalnymi dostawcami, odbiorcami czy też kooperantami, a także poprzez ekonomiczne i pozaekonomiczne kontakty z lokalnymi instytucjami i innymi ośrodkami działającymi w regionie.

Oba te efekty mogą powodować zmiany zarówno w sferze gospodarczej, jak i kulturowej, społecznej oraz środowiskowej w danym układzie lokalnym. Jednak wciąż zasadniczą płaszczyznę badawczą oraz główne kryterium oceny wpływu i znaczenia zagranicznego kapitału dla rozwoju otoczenia stanowią efekty ekonomiczne, które przede wszystkim występują w zakresie możliwości inwestycyjnych oraz zasobów kapitałowych, rozwoju zdolności technologicznych oraz efektywności gospodarczej, międzynarodowej integracji ekonomicznej oraz handlu zagranicznego, czy sytuacji na rynku pracy.

W 2015 roku na 41 818 przedsiębiorstw usługowych ogółem w Polsce, ponad 41% z nich wykazywało udział kapitału zagranicznego. Liczba przedsiębiorstw usługowych z udziałem kapitału zagranicznego w 2015 roku zwiększyła się w porównaniu do 2010 roku o około 15% (o 2 532 firm).

Analizując strukturę podmiotów usługowych z kapitałem zagranicznym według kryterium wielkości zatrudnienia (rysunek 2) wyraźnie widać dominację podmiotów małych, tzn. podmiotów zatrudniających do 9 osób. Liczba tych przedsiębiorstw na przestrzeni lat 2010-2015 odnotowała tendencję wzrostową i wyniosła według danych GUS 12 397 w 2015 roku.

Rysunek 2. Struktura podmiotów usługowych z kapitałem zagranicznym wg kryterium liczby zatrudnionych w latach 2010-2015

Źródło: GUS (2016, s. 5).

Analizując liczbę zatrudnianych pracowników od 2010 roku nastąpił wzrost zatrudnienia w sektorze usług z kapitałem zagranicznym o prawie 204 tys., a w porównaniu z rokiem 2014 o ponad 40 tys. Można, więc wysunąć wniosek, że zagraniczne inwestycje bezpośrednie do tego sektora pozytywnie wpływają na rynek pracy.

Tabela 4. Udział osób pracujących w przedsiębiorstwach usługowych z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach w Polsce 2010-2015

Rok	Pracujący ogółem w przedsiębiorstwach usługowych w Polsce	Pracujący w przedsiębiorstwach usługowych z kapitałem zagranicznym	Udział osób pracujących w przedsiębiorstwach usługowych z kapitałem zagranicznym w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach (%)
2010	7 627 750	703 650	9,2
2011	7 723 564	726 717	9,4
2012	7 751 124	740 502	9,6
2013	7 872 594	787 259	10,0
2014	8 096 647	866 635	10,7
2015	8 285 155	907 531	11,0

Źródło: obliczenia własne na podstawie SWAID (2010-2015).

W tabeli 4 przedstawiono procentowy udział osób pracujących w przedsiębiorstwach usługowych z kapitałem zagranicznych w ogólnej liczbie zatrudnionych w usługach. Jak widać, udział ten wzrastał w każdym roku, z początkowego poziomu 9,2% w 2010 roku do 11% w 2015. Od początku analizowanego okresu liczba osób pracujących w przedsiębiorstwach usługowych z kapitałem zagranicznym wzrosła o około 22% i w 2015 roku wynosiła 866 635 osób, podczas gdy liczba pracujących ogółem w przedsiębiorstwach usługowych w Polsce wzrosła w tym okresie zaledwie o niecałe 6%.

INWESTORZY ZAGRANICZNI W WYBRANYCH SEKTORACH USŁUGOWYCH

Rosnący napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do Polski sprawił, że kapitał zagraniczny wręcz tworzy niektóre sektory w kraju. Wiodący udział kapitału zagranicznego

szczególnie widoczny jest w sektorze usług, i koncentruje się często na kilku branżach. Niektóre z tych branż, jak branża BPO (*Business Process Offshoring*) oraz sektor bankowy, zostaną omówione poniżej, gdyż cechują się one znacznym udziałem obcego kapitału.

Inwestorzy zagraniczni w branży BPO

Polska ma dużą szansę osiągnąć pozycję światowego lidera w branży BPO. Wzmocnienie się kraju w gronie krajów głównych lokalizacji usług dla biznesu jest możliwe, ponieważ inwestorzy uznali go za stabilne oraz sprawdzone miejsce prowadzenia działalności. Polska trwale wpisała się w sieć transgranicznych powiązań zagranicznych korporacji świadczących usługi dla biznesu. Według rankingu Hackett Group, pod względem zatrudnienia w sektorze usług dla biznesu, Polska zajmuje pierwsze miejsce w Europie oraz trzecie na świecie. Zagranicznych inwestorów do kraju przyciągają konkurencyjne koszty pracy, wsparcie na poziomie rządowym i lokalnym oraz dostępność wykwalifikowanej kadry. Dzięki tym czynnikom Polska skutecznie konkuruje o nowe inwestycje zagraniczne m.in., z Rumunią i Czechami oraz z krajami bałtyckimi (MSP, 2012).

Sektor usług dla biznesu i centra usług wspólnych SSC (*Shared Services Centers*) rozwijają się bardzo dynamicznie. Według danych branżowego stowarzyszenia ABSL (*Association of Business Service Leaders*) zrzeszającego około 170 globalnych inwestorów, w połowie 2015 roku w Polsce działało już aż 936 centrów usług wspólnych (w tym w tym 676 centrów zagranicznych), które zatrudniały łącznie około 212 tys. osób (w tym 177 tys. osób w centrach zagranicznych) (ABSL, 2016). Jak więc widać z powyższych danych centra zagraniczne BPO w Polsce stanowią 72,2% centrów usług wspólnych ogółem oraz zatrudniają 83,5% pracowników pracujących w SSC ogółem. Z prognoz do 2020 roku wynika, że zatrudnienie w sektorze znajdzie 300 tys. pracowników.

Od 2013 roku zagraniczne firmy wygenerowały aż 77 tys. nowych miejsc pracy, co świadczy o średniorocznym wzroście w tym okresie wynoszącym 21%. Według szacunków w 2017 roku w zagranicznych centrach usług w Polsce zatrudnionych było ponad 200 tys. osób. SSC zlokalizowane w Polsce przeciętnie zatrudniają 261 osób, czyli prawie dwukrotnie więcej niż polskie centra usługowe (średnia to 136 osób) i wartość ta rośnie z roku na rok (ABSL, 2016).

Centra zagraniczne odpowiadają za większość zatrudnienia w prawie wszystkich głównych miastach Polski, w których zlokalizowane są ośrodki usług biznesowych. Wyjątkami są Lublin oraz Rzeszów, gdzie za większość zatrudnienia odpowiadają centra krajowe. Największy udział miejsc pracy, które wygenerowane zostały przez zagraniczne centra usług biznesowych posiadają: Kraków (91% zatrudnionych w zagranicznych centrach), Wrocław oraz Warszawa (ABSL, 2016).

Struktura własnościowa sektora bankowego (NBP, 2016)

W 2015 roku znaczna większość banków działających w Polsce kontrolowana była przez zagraniczne podmioty. Po części był to wynik prywatyzacji na dużą skalę z lat 90., ale również przyczyniła się do tego gra rynkowa, w której słabsze polskie firmy działające w tym sektorze, przejmowane były przez znacznie silniejszą konkurencję. Jak wynika z analizy Komisji Nadzoru Finansowego, w „starych” krajach Unii Europejskiej średni udział kapitału zagranicznego w aktywach w sektorze bankowym wynosił około 30%, natomiast w przypadku Polski udział ten przekraczał 60%.

W 2015 roku inwestorzy zagraniczni posiadali 60,4% udziału w sektorze bankowym w Polsce. Poziom ten może wydawać się nieco niepokojący, jednak warto zaznaczyć, że od 2008 roku tendencja udziału inwestorów zagranicznych w tym sektorze jest spadkowa. W 2008 roku niemal 3/4 udziałów przypadało na kapitał zagraniczny (72,3%). Był to najwyższy udział takiego kapitału w Polsce od początku przemian ustrojowych. Następnie każdego roku udział ten malał i na przestrzeni 7 lat, od 2008 do 2015 roku, obniżył się o prawie 12 p.p. Widoczny jest zatem proces repolonizacji sektora bankowego.

Analizując strukturę własnościową banków z dominującym kapitałem obcym można stwierdzić, że sektor ten jest w przeważającej części zdominowany przez grupy kapitałowe z zachodniej Europy. Inwestycje w Polsce prowadzą zagraniczne grupy kapitałowe z:

- Francji (BGŻ BNP Paribas, Eurobank czy też Credit Agricole, gdzie udział francuskiej spółki Crédit Agricole wynosi 100%);
- Niemiec (mBank – 69,49% należy do niemieckiej grupy kapitałowej Commerzbank, oraz Deutsche Bank, Toyota Bank oraz Volkswagen Bank, w których niemieckie grupy kapitałowe mają 100% udział);
- Hiszpanii (BZ WBK – 69,41% należy do Banco Santander S.A. z Hiszpanii),
- Portugalii (Bank Millennium – 50,10% udziału portugalskiej spółki),
- Holandii (ING Bank Śląski – grupa kapitałowa ING 75%),
- USA (City Handlowy – amerykańska grupa kapitałowa 75%),
- Austrii (Raiffeisen Bank w którym Raiffeisen Bank International AG posiada 100%),
- Włoch (włoska spółka posiada największy udział w Bank PEKAO SA);
- oraz Wielkiej Brytanii (FM Bank – Bank SMART 100% udziału angielskiej grupy kapitałowej).

Banki zagraniczne w Polsce są obecne głównie za pośrednictwem tzw. banków zależnych, czyli filii. Banki, które posiadają większościowy udział kapitału zagranicznego, należą do największych i najbardziej rozpoznawalnych w sektorze i najczęściej prowadzą uniwersalną działalność. Aż siedem z nich jest w dziesiątce największych banków w kraju pod względem wartości aktywów (NBP, 2016).

PODSUMOWANIE

Celem podejmowania ZIB są potencjalne zyski z placówek powstałych w różnych krajach. Napływ bezpośrednich inwestycji do kraju przyjmującego oddziałuje dwojako na kraj przyjmujący – zarówno negatywnie, jak i pozytywnie, dlatego też trudno jednoznacznie ocenić skutki tych napływów.

Poza oddziaływaniem na różne sfery gospodarki, takie jak zmiany poziomu PKB, tworzenie nowych miejsc pracy czy też transfer nowych technologii, ZIB w dużym stopniu oddziałują również na wymianę handlową z zagranicą kraju goszczącego. Przepływy kapitału produkcyjnego oraz przepływy towarów mogą być przy tym względem siebie komplementarne lub substytucyjne, czego dowodzą teorie ekonomiczne, takie jak np. model uppsalski, teoria gier czy też eklektyczna teoria produkcji międzynarodowej.

Sektor usług odgrywa kluczową rolę w gospodarce Polski, czemu znacząco sprzyja napływ zagranicznych inwestycji bezpośrednich do tego sektora. Ten rosnący napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski sprawił, że w takich sektorach jak BPO czy też sektor bankowy podmioty zagraniczne posiadają dominującą pozycję. W wyniku napływu

kapitału zagranicznego do sektora usługowego w polskiej gospodarce obserwuje się również wzrost znaczenia usług branży IT, BPO czy też usług wspólnych oraz logistyki. Polskie przedsiębiorstwa chcąc skutecznie rywalizować na rynku muszą podjąć działania zmierzające do poprawy ich konkurencyjności względem podmiotów zagranicznych. W sektorze bankowym działania zmierzające do wzrostu udziału polskiego kapitału w sektorze są inicjowane także przez politykę rządu.

Należy pamiętać jednakże, że niektóre z inwestycji zagranicznych ulokowane w Polsce a obejmujące swoim zasięgiem działalność globalny rynek mogą w przyszłości zostać relatywnie łatwo przeniesione do krajów o bardziej sprzyjających warunkach prowadzenia działalności gospodarczej, w tym przede wszystkim tańszej sile roboczej (Azja, Europa Wschodnia). Dlatego z jednej strony należy podejmować działania na rzecz dalszej poprawy klimatu inwestycyjnego w Polsce, a z drugiej dążyć do zrównoważonego rozwoju gospodarki Polski i wsparcia rozwoju polskich przedsiębiorstw, celem uniknięcia uzależnienia od kapitału zagranicznego.

LITERATURA

- ABSL (2016). Pobrano z: http://absl.pl/wp-content/uploads/2016/10/Raport_ABSL_2016_PL.pdf
- Bombińska E. (2010). Teoretyczne zależności między bezpośrednimi inwestycjami zagranicznymi a eksportem i jego konkurencyjnością. W: M. Maciejewski, S. Wydymus (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne jako czynnik konkurencyjności handlu zagranicznego*. Kraków: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- Budner, W., (2000). *Lokalizacja przedsiębiorstw. Aspekty ekonomiczno-przestrzenne i środowiskowe*. Poznań: Akademia Ekonomiczna w Poznaniu.
- Clark, C. (1951). *The Conditions of Economic Progress*. London: Mac Millan. Za: Skórska, A., (2016). Determinanty i perspektywy rozwoju sektora usług w Polsce – zmiany wewnątrzsektorowe, *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 30(4).
- EY (2017). Poland Attractiveness Survey, May 2017, Pobrano z: [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_Attractiveness_Survey_Poland_2017/\\$FILE/EY-Attractiveness-Survey-Poland-2017.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_Attractiveness_Survey_Poland_2017/$FILE/EY-Attractiveness-Survey-Poland-2017.pdf)
- Fisher, A., (1939). Production, Primary, Secondary and Tertiary. *The Economist Records*, 28, s. 24-28, za: Skórska, A., (2016). Determinanty i perspektywy rozwoju sektora usług w Polsce – zmiany wewnątrzsektorowe, *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*, 30(4).
- GUS, Podmioty gospodarcze według rodzajów i miejsc prowadzenia działalności w 2015 roku, Warszawa 2016, s. 5.
- GUS, Roczne wskaźniki makroekonomiczne III, Rachunek narodowy 2015, Warszawa 2016
- GUS, Rocznik statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016, Warszawa 2017.
- Hybel, J. (2008). Tendencje w rozwoju sektora usług w Polsce w latach 2000-2006, *Zeszyty Naukowe Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej SGGW*, Nr 71.
- Jaworek, M., Karaszewski W., Siemińska E. (2007). Bezpośrednie inwestycje zagraniczne i ich oddziaływanie na gospodarkę regionu przyjmującego. W: Karaszewski, W. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w budowaniu potencjału konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów*. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Kłysik-Uryszek, A., (2010). *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w gospodarce regionu*. Warszawa: CeDeWu.pl

- Kłysik-Uryszek, A. (2011). Gospodarcze efekty napływu bezpośrednich inwestycji gospodarczych do regionu. W: J. Świerkocki (red.). *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*. Łódź: Łódzkie Towarzystwo Naukowe, s. 15-29.
- NBP (2017). Pobrano z: <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rozwoj2015.pdf>
- NBP (2016). Cykliczne materiały analityczne, Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Polsce, <http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/publikacje/zib/zib.html>
- Nowara, W., (2010). Źródła uwarunkowania szoków technologicznych – Bezpośrednie inwestycje zagraniczne. W: T. Rynarzewski, Sz. Truskolaski(red.). *Skutki zagranicznych szoków technologicznych dla polskiej gospodarki*. Warszawa: PWE.
- MSP (2017). Pobrano z: <https://www.msp.gov.pl/pl/przekształcenia/serwis-gospodarczy/wiadomosci-gospodarcze/23178,Dynamiczny-rozwoj-sektora-uslug-biznesowych-w-Polsce-i-perspektywy-jego-kontynua.html?search=5804>
- OECD International Direct Investment Statistic (2016): <https://data.oecd.org/fdi/fdi-stocks.htm>
- Parinello, S., (2004). *The Service Economy Revisited. Structural Change and Economic Dynamics*, 15, 381-400.
- Skórska, A., (2012). *Wiedzołonne usługi biznesowe w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej*, Katowice: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, s. 43-48.
- Skórska, A., (2013). Uwarunkowania rozwoju sektora usług. W: D. Kotlorz (red.) *Serwicyzacja polskiej gospodarki – przemiany wewnątrzsektorowe*. Katowice: Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.
- Stawicka, M., (2007). *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*. Warszawa: CeDeWu

Tytuł i abstrakt po angielsku**Foreign direct investment in service sector in Poland in the years 2010-2015**

In this article the author essayed to evaluate the current level of service sector development in Poland. The work concerns to what degree PKB growth in Poland depends on foreign direct investment flows, especially flows to service sector area. To that end the author analysed Polish economy in terms of the selected indicators over the years 2010-2015 based on the reference book and the source literature. In the beginning the author presents a theoretical aspect of the foreign direct investment and its impact on Poland economy. Then she analyses the indicators defining the current level of FDI flows in Poland. In the next part of the work she focuses on the essential fast growth of services sector in Poland and prospects of its continuation. The author came to a conclusion that the service sector is the largest component of Poland's economy. Moreover, FDI flows, especially in service sector area, led to domination of foreign investors in few services sectors in Poland, such as BPO and banking industry.

Keywords: Foreign direct investment In Poland; foreign direct investment in Polands' service sector; service sector In Poland, importance of services in Poland; market share of services in Poland's economy

JEL codes: E22, F21, N70

Autor**Klaudia Pietras**

Autorka tekstu jest studentką kierunku Międzynarodowe stosunki gospodarcze Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Adres do korespondencji: Klaudia Pietras, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Katedra Handlu Zagranicznego, ul. Rakowicka 27, 31-510 Kraków, e-mail: kaszubamalgorzata4@gmail.com

Podziękowania i finansowanie

Artykuł powstał pod opieką dr Elżbiety Bombińskiej z Katedry Handlu Zagranicznego w ramach wsparcia podnoszenia, jakości kształcenia na Wydziale Ekonomii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, a publikacja artykułu jest dofinansowana przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dotacji projakościowej.

Autorka dziękuje dwóm anonimowym recenzentom, których uwagi pozwoliły znacząco podnieść jakość niniejszej publikacji.

Prawa autorskie

Ten artykuł został opublikowany na warunkach Creative Commons
Uznanie autorstwa – Bez utworów zależnych (CC BY-ND 4.0 License)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>